

## Arkitektonisk gestaltning

är temat för detta nummer. Större delen av innehållet har presenterats vid ett symposium med namnet "Gestaltning – en estetisk, konstnärlig och vetenskaplig process", som ägde rum i Göteborg den 6 - 7 april 1989. Det anordnades av avdelningen för Formlära vid sektionen för Arkitektur på Chalmers tekniska högskola i samarbete med Föreningen för Arkitekturforskning och Byggnadsforskningrådet.

Symposiet var det trettonde i en serie som benämns "Arkitekturs estetik och psykologi" och som har sin upprinnelse i den arkitekturpsykologiska forskningen i Sverige på 1950-talet. Symposiet är avsett att vara det första i en serie som skall behandla "Arkitekturforskningen och den arkitektoniska gestaltningen".

Arkitekturforskningen kan i viss mening sägas ha utkristalliserats kring ett antal olika kärnor med egna metoder och problemställningar. Äldst anor har den arkitekturhistoriska och arkitekturteoretiska forskningen med sina rötter inom konstvetenskapen. Under 1930- och 40-talet växer den bostadsfunktionella forskningen fram, kanske främst influerad av den samtida sociologin. En gren utvecklas så småningom till ämnen som byggnadsfunktionslära och bostadsplanering. En annan gren har bibehållit den sociologiska anknytningen och har idag sin hemvist bland annat vid Statens Institut för Byggnadsforskning. Inom stads- och regionplaneringens område utkristalliserar under 1940-talet en forskning som från början hade sin upprinnelse i en tilltagande utredningsverksamhet kring olika planeringsåtgärder. Den verksamheten resulterade i att ämnet stadsbyggnad etablerades vid arkitektursektionerna och ledde så småningom också till Nordplans tillblivelse. På 1950-talet framträder den arkitekturpsykologiska forskningen med frågeställningar, som i stor utsträckning byggde på gestaltpsykologiska teorier. Det är inom denna gren av arkitekturforskningen som man tar initiativ till den långa rad av "arkitekturpsykologiska" symposier som avdelningarna för Formlära vid arkitektursektionerna sedan dess varit värdar för.

Under de trettio till fyrtio år som gått har mycket hänt inom arkitekturforskningen. Under 1970- och 80-talet har gränserna mellan de olika kärnområdena blivit mindre påfallande.

Ett skäl till detta är att forskningsområdena blivit fler. Till de gamla kärnområdena har nya fogats med sina egna metoder och problem: Projekteringsmetodik, planeringsteori, ekologi, forskning om infrastruktur, industriplanering, bebyggelsevård och så vidare.

Ett annat skäl är att det skett en form av integration. Synsätt och metoder är inte längre lika bundna till sina ursprungliga "kärnor". Ett historiskt synsätt har till exempel vunnit erkännande långt utanför det arkitekturhistoriska ämnet. Kvalitativa frågor om upplevelsevärden och livskvalitet tränger sig på inom forskningsområden som tidigare främst arbetat med kvantitativa frågeställningar och metoder. Gestaltungsfrågorna har under senare år kommit att bli förmål för studier inom skiftande ämnen. De enskilda arbetena, forskningsprojekten och avhandlingarna, överskrider dessutom ofta gränserna mellan olika områden.

Av dessa skäl har det förefallit naturligt att vidga kretsen kring symposieserien och mer aktivt öppna den för en bredare krets av arkitekturforskare. Föreningens för Arkitekturforskning engagemang är ett uttryck för denna strävan.

Avsikten med symposiet i Göteborg var att diskutera vad som sker i det förlopp som vi kan kalla gestaltningsprocessen. Vilka kunskaper och kunskapsformer kommer, eller bör komma, till användning i denna process? Hur kan vetenskapen i allmänhet användas i gestaltningsprocessen (inom till exempel konst, litteratur, musik, teater, design) och hur kan arkitekturforskningen användas i arkitektarbetet? Finns det en motsättning mellan det vetenskapliga och det konstnärliga, estetiska sökandet och vari består den i så fall? Kan denna motsättning överbryggas och vad kräver det i så fall av forskaren, arkitekten och konstnären? Kan forskaren närma sig gestaltningen och tvärtom – kan gestaltaren närma sig forskaren? Kan vi ställa krav på arkitekturforskarna att de i sitt arbete mer inriktar sig på att betjäna arkitekterna och tvärtom – kan vi fordra av arkitekterna att de mer aktivt tillägnar sig arkitekturforskningens resultat? Kan vi "aktivera" dialektiken mellan teori och praktik i den arkitektoniska gestaltningen? Detta var är några av de frågor som ställdes i inbjudan till symposiet.

De uppsatser som lämnades in är av olika karaktär och närmar sig någon eller några av dessa frågor från olika håll. Redaktionen har, tillsammans med valda delar av redaktionskommittén, valt ut de nu publicerade uppsatserna. En del har formen av idéutkast, andra är mer genomarbetade artiklar. Redaktionen har därför valt att redovisa materialet från symposiet i en särskild avdelning av tidskriften. I övrigt har vi endast tagit med en ytterligare artikel som handlar om överglasning och har anknytning till temat, liksom debattartiklarna.

*redaktionen*



